

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 8

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 132 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish.....	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash	20
Shakarov Zafar Gafforovich	
Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему	24
S.S. Ismailov	
“Kreativ iqtisodiyot” va “kreativ industriya”: mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili	32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari	41
Sh.B. Donayev	
Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir	45
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish.....	49
Idirisov Alisher Otajonovich	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini.....	53
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Poverty in developing countries: new problems and solutions.....	57
Amirdjanova Sitara Sunnat kizi	
Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики	61
Вохидова Мехри Хасановна	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран	69
Буранова Лола Вахобовна	
Мамлакатimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi.....	78
Babamatov Tolib Xakimovich	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	83
S.A.Karabayev	
O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari	90
Yusupov Aziz Shuxratovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	95
Gulbayeva Feruza Islamovna	
Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	102
Sherov Alisher Bakberganovich	
Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili	107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi	
O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	111
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций.....	116
Умида Юлдашева	
Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях.....	120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович	

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich	

INSTITUTIONAL INVESTORLAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING KONSEPTUAL JIHATLARI

Sultanov Maxmud Axmedovich

TDIU To'rtko'l fakulteti, Mutaxassislik,
ijtimoiy gumanitar va aniq fanlar kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Maqolada institutsional investorlarning turlari va ularning faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlari xorijiy olimlar xulosalari negizida tizimli ravishda tahlil qilingan. Shuningdek, institutsional investorlar hisoblangan sug'urta kompaniyasi, pay fondlari va investitsiya trastlari kabi investitsiyalash institutlari faoliyatining farqli, strategik hamda uzoq muddatli yondashuvga asoslangan konseptual jihatlari alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: institutsional investorlar, pensiya jamg'armalari, sug'urta kompaniyasi, suveren fondlar, strategik aktivlarni taqsimlash, markaziy banklar, IPS, ESP, ekspertiza.

Abstract: The article systematically analyzes the types of institutional investors and conceptual aspects of organizing their activities based on the findings of foreign scientists. Special attention is also given to various strategic and conceptual aspects of investment institutions considered by institutional investors, such as insurance companies, mutual funds and investment trusts, based on a long-term approach.

Key words: institutional investors, pension funds, insurance companies, sovereign wealth funds, strategic asset allocations, central banks, IPS, ESP, expertise.

Аннотация: В статье систематически анализированы типы институциональных инвесторов и концептуальные аспекты организации их деятельности на основе выводов зарубежных ученых. Особое внимание также уделяется различным стратегическим и концептуальным аспектам инвестиционных институтов, которые считаются институциональными инвесторами, таких как страховые компании, взаимные фонды и инвестиционные трасты, на основе долгосрочного подхода.

Ключевые слова: институциональные инвесторы, пенсионные фонды, страховые компании, суверенные фонды, распределения стратегических активов, центральные банки, IPS, ESP, экспертиза.

KIRISH

Institutsional investorlar taraqqiyoti aholi omonatlari va jamg'armalarini qimmatli qog'ozlarga uzoq muddatli investitsiyalash maqsadlari uchun jamlashga hamda shu orqali iqtisodiyot real sektori korxonalarida ishlab chiqarish resurslarini yangilash va ko'paytirishga xizmat qiladi. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida yetarli malaka va ko'nikmalari kamligi tufayli investitsion qaror qabul qilish va mablag'larni boshqarishda professional mutaxassislar sanalgan investitsion vositachilar, jumladan, institutsional investorlarga bo'lgan zarurat yuzaga kelgan.

Fond bozori rivojlangan xorijiy davlatlarda bunday investitsion vositachilar, investorlar va aholining keng qatlamini qimmatli qog'ozlar bozoriga kirishiga imkoniyat yaratib, jamg'armalarni shakllantirish, ularni ko'paytirishga muqobil imkoniyatlar yaratish, investitsiyalar diversifikatsiyasi va investitsiya portfelini boshqarish kabi funksiyalarni samarali bajaradi. Bunday institutsional investorlar respublikamizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar jarayonida, ya'ni iqtisodiyotda raqobat muhitini shakllantirish uchun davlat ulushini kamaytirishga qaratilgan muhim tadbirlar, ya'ni "O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida "Mamlakatimizning investitsiyaviy jozibadorligini yanada oshirish va qimmatli qog'ozlar bozorini jadal rivojlantirish" maqsadida "xususiylashtirilayotgan davlat aktivlari to'g'risida taqdimot materiallarini tayyorlash"[1]da faol qatnashish orqali moliya sektorini rivojlantirishga, pirovardida milliy fond bozorimizning xalqaro moliya institutlari bilan integratsiyalashuvda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlari takomillashtirish davr talabi hisoblanadi.

MAVZUGA OID DABIYOTLAR SHARHI

Bugungi kunda moliya bozori orqali aholi ixtiyorida saqlanayotgan mablag'larni jalb qilishda mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan institutsional investorlar turlari va ular faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlari

takomillashtirishda xorijiy olimlarning tadqiqotlari muhim ahamiyatga ega. Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlari ko'p qirralidir.

Xorijlik olimlar S. Fillinger va R. Tomas[2] tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda shaxsiy investitsiya portfellarini boshqarishda va korporatsiyalarda agentlik xarajatlarini kamaytirishda institutsional investorlarning roli yoritilgan. Gond va Piani institutsional investorlarning korporatsiyalarga jamoaviy jalb qilish orqali qanday ta'sir qilishini tahlil qilib, mas'uliyatli investitsiya tamoyillari tashabbusi kabi tashkiliy platformalarning muhimligini ta'kidlagan[3].

Yevropalik iqtisodchi olim Foleyning fikricha, institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishda tartibga solish va liberallashtirish natijasida moliyaviy institutlar uchun bozor chegaralarining yemirilishi bu raqobatning kuchayishiga va xizmatlarning diversifikatsiyasiga olib keladi[4].

T.J. Chemmanur, G. Hu va K. Weilar: "Institutsional investorlar korporatsiyalarning asosiy aktsiyadorlari bo'lib, korporativ moliyalashtirishning turli jihatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi",[9] – deb hisoblashgan. Shu bilan birga, V. Miletic va D. Simic: "Ular qimmatli qog'ozlarga qo'ygan mablag'lari orqali moliya bozori va milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga ulkan hissa qo'shadi",[5] – deb institutsional investorlar faoliyatining asosiy maqsadiga urg'u bergan.

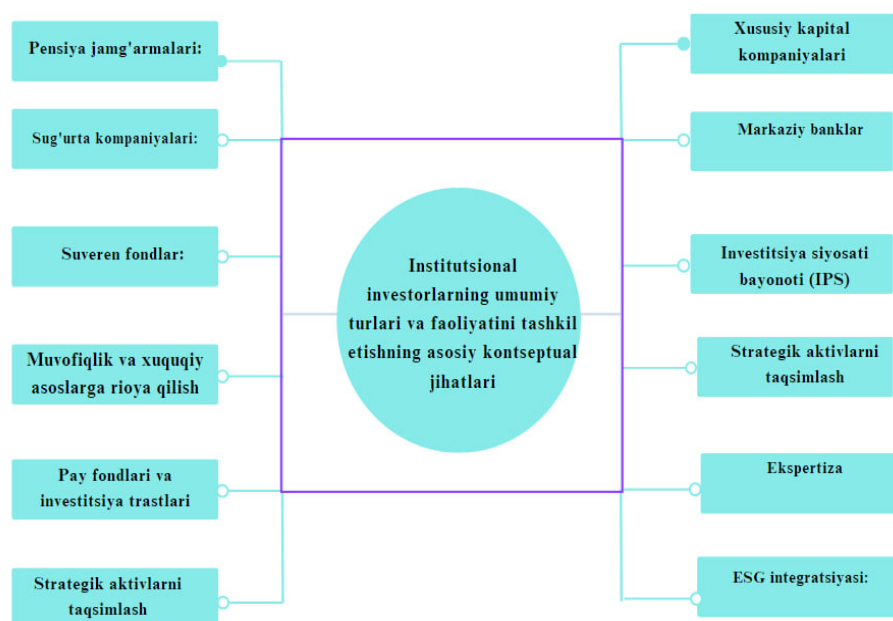
TAHLIL VA NATIJALAR

Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etish va investitsiya portfellarini samarali boshqarishni ta'minlash turli jarayonlar, strategiyalar va mulohazalarni o'z ichiga oladi. Pensiya jamg'armalari, sug'urta kompaniyalari, suveren fondlar va aktivlarni boshqarish kompaniyalari kabi institutsional investorlar global moliyaviy jarayonlarida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Shunday ekan, institutsional investorlarning xususiyatli jihatlari ularning investitsiya maqsadlariga va tashkiliy tuzilmalarga ega bo'lgan turli xil subyektlar guruhini o'z ichiga olishidir. Shu bois investitsiyalarni samarali boshqarish uchun institutsional investorlar turlari va faoliyatini tashkil etishning asosiy konseptual jihatlari tushunish muhim ahamiyat kasb etadi. (1-rasmga qarang).

Jahon moliya bozorida milliy iqtisodiyotning rivojlanish darajasidan kelib chiqib institutsional investorlar quyidagi turlar va toifalariga bo'linishi hamda faoliyatini tashkil etishning asosiy konseptual jihatlari farqlanishi mumkin.

Pensiya jamg'armalari institutsional investor sifatida taraqqiy etgan davlatlar, jumladan, anglo-sakson davlatlari moliya bozorida keng tarqalgan bo'lib, barqaror investitsiya strategiyalariga va nafaqaxo'rlar oldidagi yuqori ishonchga ega strategik, uzoq muddatli yondashuvga rioya qiladigan konseptual jihatlarga amal qiladi. Pensiya jamg'armasi vasiylari tomonidan ishonchli majburiyatlarni talqin qilish, ularning korporativ boshqaruv va ishtirok etishiga bo'lgan yondashuvlarini shakllantirib, boshqaruv kodeksini qo'llashning murakkabligidan dalolat beradi.

1-rasm. Institutsional investorlarning turlari va faoliyatini tashkil etishning asosiy konseptual jihatlari.¹

1 Muallif tomonidan mustaqil ishlab chiqilgan.

Sug'urta kompaniyalarga taalluqli konseptual jihatlar risklarni boshqarish, moliyaviy strategiyalar, normativ hujjatlarga rioya qilish va jamiyat mas'uliyatining murakkab o'zaro ta'sirini o'z ichiga oladi. Sug'urtaga doir me'yoriy huquqiy asoslar va tegishli sud doktrinalari sug'urta qonunchiligining boshqaruv tamoyillari, siyosati, qadriyatlar va maqsadlarini baholaydi hamda sug'urtani davlat siyosatining asosiy masalalari bilan bog'laydi. Sug'urta kompaniyalari ichki va tashqi ijtimoiy javobgarlik choralari orqali barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi va bu kompaniya hamda jamiyat uchun ijobiy oqibatlarga olib keladi.

Suveren fondlar davlatga qarashli investitsiya fondlari bo'lib, ular davlat boyliklarini zaxiralar, ortiqcha daromadlar yoki tovar boyliklari hisobidan boshqaradi. Suveren fondlari valyuta zaxiralarini samarali boshqarish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, pensiya islohoti, makroiqtisodiy barqarorlashtirish va to'g'ridan to'g'ri investitsiyalar jalb qilish hisoblanadi. Suveren fondlari mablag'larini geografik va aktivlar sinflari bo'yicha ajratgan holda asosiy e'tiborini xususiy kapitalni moliyalashtirishga qaratadi.

Muvofiqlik va huquqiy-me'yoriy hujjatlarga rioya qilish subyektlarning mas'uliyatli va axloqiy faoliyati uchun asosdir. Muvofiqlikka faol yondashuv xo'jalik subyektlari uchun juda muhimdir, chunki bu ularni nafaqat huquqiy va obru-e'tiborga oid tuzoqlardan himoya qiladi, balki o'z sohalarida axloqiy yetakchi ekanligini ham bildiradi. Muvofiqlikni boshqarish tizimlari tashkilotlarning huquqiy-me'yoriy talablarga javob berishini va o'z maqsadlariga erishishini ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi.

Pay fondlari va investitsion trastlar investorlarga diversifikatsiya va professional boshqaruvga erishish uchun alohida imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu investitsiya vositachilari bir nechta investorlarning pullarini birlashtiradi va ularni qimmatli qog'ozlar portfeliga investitsiya qiladi.

Strategik aktivlarni taqsimlash riskni boshqarishda uzoq muddatli moliyaviy maqsadlarga erishish uchun portfel ichidagi aktivlar sinflarining optimal aralashmasini aniqlashni o'z ichiga oladi. Aktivlarni taqsimlashning ushbu strategik yondashuvi investorlar va portfel menejerlariga yaxshi muvozanatlangan, diversifikatsiyalangan portfellarni yaratishda rahbarlik qiluvchi asosiy tamoyillarga asoslanadi.

Xususiy kapital kompaniyalari investitsiyalarni boshqarishning boshqa shakllaridan ajralib turadigan dinamik va strategik asosda ishlaydi. Ushbu kompaniyalar ma'lum vaqt oraliqida daromadlarni jamlash va likvidlikni oshirish, sotib olingan firmalarning soliqqa tortiladigan daromadlarini kamaytirish uchun leverej xaridlardan foydalanadi. Xususiy kapitalning konseptual jihatlar faol boshqaruv, qiymat yaratish, shu bilan birga, uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishish uchun kengroq iqtisodiyotga ta'siri hamda ular investitsiya kiritgan kompaniyalarning evolyutsiyasiga yordam beradi.

Markaziy bank faoliyatining konseptual jihatlar ushbu institutlarning harakatlarini tartibga soladigan keng qamrovli asosni tashkil qiladi. Markaziy banklar inflyatsiya kutilmalarini ta'minlashda samarali ekanligi isbotlangan iqtisodiy istiqbolga oid noaniqlik haqidagi yangiliklarni e'lon qilishni o'z ichiga olgan keng qamrovli aloqa strategiyasini qabul qildi.

Investitsiya siyosati bayonoti (IPS)ning konseptual jihatlar investitsiyalarni oqilona va intizomli boshqarishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Investitsiya siyosati bayonoti portfel nazariyasini portfelni boshqarish bilan bog'laydigan vosita bo'lib, investitsiya faoliyati bilan bog'liq ma'muriy qarorlarni qabul qilish uchun asos yaratadi. Unda portfel nazariyasi va aktivlar bahosining yangi g'oyalarini o'z ichiga olgan investitsiya qarorlarini ishlab chiqish va amalga oshirish tamoyillari va usullari ko'rsatilgan bo'ladi.

Strategik aktivlarni taqsimlash investorning moliyaviy maqsadlari, xavf-xatarlarga chidamliligi va uzoq muddatli istiqbolini hisobga olgan holda portfel yaratilishiga yaxlit yondashuvdir. Bu risk va foydani muvozanatlash uchun aktivlarning optimal aralashmasini aniqlashni o'z ichiga oladi. Bunga turli yondashuvlar, jumladan, klassik samarali bozor gipotezasi hamda matematik va kompyuter modellashtirishdan foydalanish orqali erishish mumkin.

Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishda ekspertizaning konseptual jihatlar ko'p qirralidir. Ushbu jihatlar shaxsiy investitsiya portfellarini boshqarishda va korporatsiyalarda agentlik xarajatlarini kamaytirishda institutsional investorlarning roli, institutsional investorlarning korporatsiyalarga jamoaviy jalb qilish orqali qanday ta'sir qilishini tahlil qilish va mas'uliyatli investitsiya tamoyillari tashabbusi kabi tashkiliy platformalarning muhimligini asoslaydilar.

Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishda ESG integratsiyasining konseptual jihatlar mas'uliyatli investitsiyalar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu atrof-muhit, ijtimoiy va korporativ boshqaruv, kompaniya yoki biznesga investitsiyalarning barqarorligi hamda ijtimoiy ta'sirini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jihatlar orqali atrof-muhit, ijtimoiy va boshqaruv omillarining moliyaviy ko'rsatkichlar bilan o'zaro bog'liqligini tan olgan holda institutsional investorlar ko'proq asosli qarorlar qabul qilishlari, risklarni boshqarish amaliyotini yaxshilashlari va barqaror, uzoq muddatli qiymat yaratishga hissa qo'shishlari mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, institutsional investorlar faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etish va faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini aniqlash orqali investitsiya samaradorligiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

bo'lgan turli omillar xo'jalik subyektlarining umumiy maqsad va vazifalariga muvofiqlashtirishga qaratilgan kompleks va moslashuvchan yondashuvni o'z ichiga oladi. Faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini takomillashtirishda quyidagi tavsiyalardan foydalanish mumkin:

- Atrof-muhit, ijtimoiy va boshqaruv omillarining moliyaviy ko'rsatkichlar bilan o'zaro bog'liqligini tan olgan holda, institutsional investorlar ko'proq asosli qarorlar qabul qilishlari, risklarni boshqarish amaliyotini yaxshilashlari va barqaror, uzoq muddatli qiymat yaratishga hissa qo'shishlari lozim.

- Investitsiya siyosati bayonati (IPS) portfel nazariyasi va aktivlar bahosining yangi g'oyalarini o'z ichiga olgan investitsiya qarorlarini ishlab chiqish va amalga oshirish tamoyillarini ham o'z ichiga olishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 21 февралдаги ПФ-37-сон “Ўзбекистон – 2030” стратегиясини “Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида”ги Фармони. lex.uz/docs/6811936.
2. Fillinger C. Exploring the Notions of Investment Expertise and Strategies: дис. – University of Gloucestershire, 2017.
3. Thomas R. S. The evolving role of institutional investors in corporate governance and corporate litigation //Vand. L. Rev. – 2008. – T. 61. – C. 299.
4. Gond J. P., Piani V. Enabling institutional investors' collective action: The role of the principles for responsible investment initiative //Business & Society. – 2013. – T. 52. – №. 1. – C. 64-104.
5. Foley B. J., Foley B. J. The Institutional Investors //Capital Markets. – 1991. – C. 174-195.
6. Callis R., Jordan C. Institutional investors: at the crossroads of intermediation and corporate governance //Research Handbook on Global Capital Markets Law. – Edward Elgar Publishing, 2023. – C. 286-300.
7. Kuznetsova N. P. Institutional Investors in the Green Transformation of Modern Financial Markets. Financial Engineering and Risk Management (2022) Clausius Scientific Press, Canada.
8. Kałdoński M., Jewartowski T. 12 Institutional investor horizon and payout policies //Understanding the Polish Capital Market: From Emerging to Developed. – 2022. – T. 46. – №. 10. – C. 213.
9. Chemmanur T.J., Hu G., Wei K.C. John. The role of institutional investors in corporate and entrepreneurial finance // Journal of Corporate Finance. – 2021. – T. 66. – C. 101833.
10. Miletić V., Simić D.. Značaj institucionalnih investitora u razvoju finansijskog tržišta kao mjerodavnog pokazatelja razvijenosti nacionalne privrede //Zbornik radova EkonBiz. – 2018. – C. 236-246.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

